

Explicació bíblica de les lectures de tots els diumenges i festes

Joan Ferrer, biblista

**Des del diumenge XXVIII
fins al diumenge XXXIV de durant l'any**

Del 13 d'octubre fins al 24 de novembre de 2024

Cicle B

Atès que ha fet molta feina
i els pares els tenen molt
però a mi, no sempre
Aquesta dona ha fet
s'ha anticipat a un
per al dia que seré
Us ho dic amb tota

D. 28 de durant l'any / B

1 lectura. Saviesa 7,7-11

Vaig pregar Déu que em donés enteniment, i m'ho concedí.

El llibre de la Saviesa ens ofereix la pregària de Salomó sobre la saviesa. Recordem que el llibre dels Reis afirma que «la saviesa de Salomó superava la de tots els habitants de les terres d'orient i d'Egipte. Era el més savi de tots els homes: la seva anomenada arribava a totes les nacions veïnes» (1 Reis 5,10-11). La saviesa del rei, però, és un do rebut de Déu, que permet actuar amb prudència –la capacitat de saber discernir el bé del mal–, equilibri, intel·ligència i justícia.

La saviesa és comparada als béns de la terra, de què Salomó com a rei podia

disposar, a les coses precioses i estimades, que són cercades pels homes (poder, riquesa, salut, bellesa...); però tots els béns comparats amb la saviesa esdevenen insignificants: «Tot l'or del món, al seu costat, no val ni un gra de sorra». La saviesa val més que la llum per a la vista, perquè els ulls il·luminats guien sols els passos, mentre que la saviesa guia tota la vida.

Salomó en la seva pregària de 1Reis 3,15 havia demanat al Senyor de tenir un cor savi, i el Senyor li va concedir també riquesa i glòria, que no li havien estat demanades.

2 lectura. Hebreus 4,12-13

La paraula de Déu és viva i eficaç.

Aquest passatge de la carta als Hebreus ens presenta una imatge molt poderosa: «La paraula de Déu és viva i eficaç; és més penetrant que una espasa de dos talls». Hi ha un component de judici en la paraula que és intrigant. Aquesta és la comprensió cristiana de l'evangeli: és una paraula molt poderosa.

El fragment d'avui se situa en un context en què Hebreus acaba de reflexionar sobre el Salm 95 i la noció d'entrar en el «lloc de repòs de Déu». L'autor veu en aquest concepte un incentiu perquè el poble de Déu continuï essent fidel; això vol dir que el salm s'ha convertit en una instància

de la paraula de Déu que discerneix, jutja i prova.

Aquí la paraula de Déu no fa referència al Logos o Verb de Déu, sinó que és entesa com un aspecte de Déu mateix: com el poder de Déu que permet judicar, fer discerniments crítics. En consonància amb aquesta personificació de la paraula de Déu hi ha la vitalitat que li és atribuïda: «viva i eficaç», «penetrant», «destria»..., de manera que té una missió en el cor i la vida de la comunitat creient. Déu que va parlar en els salms ara continua parlant a l'Església a través d'aquests mateixos textos.

Aquest retrat vivaç de la paraula de Déu i del judici que és capaç de realitzar, porta a concloure que tot és vulnerable

davant de Déu: «Tot és nu i descobert davant els ulls d'aquell a qui haurem de donar comptes».

3lectura. Marc 10,17-30

Vés a vendre tot el que tens i dóna-ho als pobres.

Sovint la Bíblia actua com un mirall de nosaltres mateixos. Aquest home ric que va a trobar Jesús potser podríem ser nosaltres mateixos: el seu bagatge religiós, la seva prosperitat i la seva sinceritat són qualitats ben admirables. Cal observar el contrast entre aquest home i els infants de l'evangeli de diumenge passat, que vénen a Jesús com a gent sense drets ni reconeixement.

Observem que el text es compon de tres parts: el diàleg entre Jesús i el ric; el diàleg entre Jesús i els deixebles i el comentari de Pere seguit de la resposta de Jesús. Tots fan referència als diners.

Notem que el ric no és una caricatura: s'agenolla davant Jesús i li formula una qüestió existencial. Jesús no posa en dubte la seva integritat: li diu que ha complert els manaments des de jove. El punt nuclear es troba en l'afirmació «Jesús se'l mirà amb afecte». El text grec original diu, amb més força, que «el va estimar». Jesús l'ajuda a descobrir una raó per viure: vendre els béns,

donar els diners als pobres i seguir Jesús.

Les possessions tendeixen d'una manera peculiar a convertir-se en els nostres amos: tenen poder per al bé i per al mal i fàcilment ens sedueixen i ens converteixen en els seus esclaus. Jesús reconeix la dificultat que comporta que una persona rica pugui viure fidelment sota el Regne de Déu. La imatge del camell que ha de passar pel forat de l'agulla, de fet, expressa que això és impossible. Els deixebles se senten desconcertats: «¿I qui es podrà salvar?». Jesús els diu que Déu ho pot tot. El ric continua essent una figura intrigant per a tothom.

Pere diu a Jesús que ells ho han abandonat tot per seguir-lo. Jesús li recorda una promesa d'abundància, que comporta «persecucions». Ser deixeble mai no permet negociar una pau permanent amb el món, on la riquesa és un valor estimat i honorat. Viure en el món com a cristià vol dir viure sempre atent.

JOAN FERRER

D. 29 de durant l'any / B

1 lectura. Isaïes 53,10-11

Gràcies al sofriment de la seva ànima ara veu la llum.

Ens trobem davant d'un fragment de l'enigmàtic cant quart del Servidor de Déu. El Servidor ha viscut una vida de sofriment, que l'ha triturat: «Ha donat la vida». Després d'això ja sembla que no pot quedar res més, però Isaïes ens fa saber que això no és la fi. El Senyor té un altre disseny: «Veurà una descendència, viurà llargament». El Senyor vol que el Servidor, que ho ha donat tot,

ara ho rebí tot. Aquest home no ha estat abandonat.

El Servidor «ha fet justos els altres»: ha fet que els altres rebin els beneficis de la seva fidelitat i del seu sofriment, que el va portar a «prendre damunt seu les culpes d'ells». Aquí hi ha un misteri de la justícia divina que fa justa una multitud pel sofriment d'un que ha obeït fins a la fi.

2 lectura. Hebreus 4,14-16

En Jesús, el Fill de Déu, tenim el gran sacerdot.

Aquesta gran homilia cristiana que és la carta als Hebreus ens presenta Jesús sota l'aspecte de «gran sacerdot que, travessant els cels, ha entrat davant Déu»; ell «ha estat provat en tot, encara que sense pecar». Jesús ha estat, doncs, exaltat a la dreta de Déu, però és capaç de «compadir-se de les nos-

tres febleses». Aquest aspecte compasiu del Fill de Déu, que el fa solidari de les necessitats humanes, és essencial en el pla de Déu: els homes podem acostar-nos a Déu amb la certesa que, per la mediació de Jesús, ens serà concedit l'auxili que necessitem.

3 lectura. Marc 10,35-45

El Fill de l'home no ha vingut a fer-se servir, sinó a servir els altres.

Aquesta secció de l'evangeli segons Marc, que comprèn el viatge de Jesús amb els deixebles de Cesarea de Felip a Jerusalem, conté uns ensenyaments essencials sobre el significat del seguiment de Jesús. És introduïda per la història de la guarició d'un cec en dues fases, que finalment «ho veia tot amb nitidesa» (Marc 8,25) i es clou amb la història de la guarició d'un segon cec

que «a l'instant hi veié i el seguia camí enllà» (Marc 10,52). Dos forasters reben una visió clara, mentre que el conjunt dels deixebles mostra repetidament la seva manca de visió. Els lectors de l'evangeli som portats pel narrador a identificar-nos amb els deixebles. Avui ens trobem amb dos incidents del final de la jornada, just abans de l'entrada a Jerusalem.

El passatge d'avui es compon de dues escenes: la petició de Jaume i Joan d'un lloc important en el Regne i la resposta de Jesús; la irritació dels altres deixebles i la nova resposta de Jesús.

La petició dels dos germans sembla massa atrevida: ¿No han entès l'episodi del noi posat al mig del grup? ¿No han sentit la resposta de Jesús al ric? ¿I les paraules de Jesús sobre el seu propi futur i els riscos que comporta el seguiment del Senyor? Jesús no els renya, sinó que els diu que no saben què demanen. Els confronta amb els símbols del calze i del baptisme de Jesús. El nucli és que el camí de la glòria passa per la vall del sofriment i de la mort. Per aconseguir la «glòria» i ocupar els seients d'autoritat i preeminència, no es pot passar per damunt del Divendres Sant i de tot el que això comporta. Ser seguidor de Jesús és molt arriscat. La copa té un gust amarg i l'aigua ens lliga amb la mort de Jesús.

La indignació dels altres deu deixebles contra Jaume i Joan segurament reflecteix gelosia més que no pas un just enuig. Probablement ells també cerquen una situació de poder. Jesús els renya i els mostra l'exemple de les autoritats paganes com a model de la manera com no s'ha de governar. L'elecció és entre ser tirans o esclaus, entre el domini i el servei. El criteri per a la preeminència cristiana no és l'eficàcia sinó la fidelitat al model de Jesús. Ser un cap-servent és molt difícil. Jesús és un servent quan expulsa els canvisques del temple i quan guareix els malalts. El seu ministeri i el seu lliurament a la mort dóna al terme «servent» una nova definició.

El verset final, en què Jesús esdevé el model a seguir, marca tot el passatge. L'expressió «preu de rescat per a tots els homes» expressa el caràcter salvador de la mort de Jesús, l'acte que redimeix els deixebles que no saben com sortir-se'n d'haver de fer de servents.

JOAN FERRER

D. 30 de durant l'any / B

1 lectura. Jeremies 31,7-9

Havien sortit plorant i els faré tornar consolats.

L'exili d'Israel a Babilònia ha estat una desfeta i un lloc on s'ha covat la desesperació i l'abandonament. L'exili pot ser una metàfora per a entendre la nostra pròpia situació de desesperació i deshumanització.

En el fragment de Jeremies que avui proclamem, Déu s'adreça a la comunitat de l'exili i els invita a una nova realitat, arrelada sols en la decisió fidel de Déu.

Déu fa arribar pel profeta una invitació a l'Israel exiliat plena d'imperatius. El poble de Déu és convidat a cridar, a celebrar, a proclamar. Són actes d'alegria en què l'Israel reduït al silenci mai no hagués pogut somiar. La raó per al goig és que Déu, el Senyor de l'aliança, ha

volgut salvar aquell poble que havia escollit i que li havia estat infidel permanentment. Déu intervé per a alliberar i una nova vida comença; una vida completament inesperada, perquè el jou de mort de Babilònia ha estat esclafat.

Notem la força de la presència de la primera persona: «Jo els faré venir». Déu és la persona que actua en aquests fets que transformaran la vida d'Israel. Tot seguit el profeta explica el gran pelegrinatge de la gent que tornarà a casa. En formen part també els vulnerables i dependents: «Cecs, coixos, mares que crien». Són gent que sempre viuen amb risc; ara la por ja s'ha acabat i el camí serà absolutament segur, «perquè jo sóc un pare per a Israel».

2 lectura. Hebreus 5,1-6

El Crist no s'atribuí a ell mateix la glòria de ser gran sacerdot.

El nucli d'aquest passatge es troba en la comparació entre el gran sacerdot humà i Jesús. La missió dels grans sacerdots era «representar els homes davant Déu» i «oferir-li dons i víctimes pels pecats».

Jesús és presentat pel nostre escrit com gran sacerdot també escollit –com els grans sacerdots d'Israel–, però en Jesús

hi ha un fet singularíssim, ja que la seva glòria prové de Déu que li ha dit «ets el meu Fill, avui t'he engendrat». El sacerdoti de Jesús pertany a l'orde de Melquisedec, aquell personatge misteriós que apareix sols en el Gènesi, que va beneir Abraham i oferí a Déu un sacrifici de pa i de vi, com el que Jesús oferí en el seu darrer sopar.

3 lectura. Marc 10,46-52

Vés, la teva fe t'ha salvat.

Avui el leccionari ens ofereix la histò-

ria de la guarició del cec captaire Bar-

timeu. És una narració de miracle que es converteix en una crida al seguiment de Jesús. El text presenta una dinàmica molt singular entre Bartimeu, la gent que l'envolta i Jesús, que ens permet reflexionar sobre la naturalesa de la fe.

La història també ens fa venir a la memòria altres narracions de l'evangeli segons Marc: la dona guarida d'hemorràgies, el ric que no segueix Jesús, els dos germans que cerquen llocs d'autoritat en el Regne, etc.

Notem que el cec demana a Jesús: «Rabuni, feu que hi vegi», i que Jesús li respon: «Vés, la teva fe t'ha salvat». Això es pot entendre en el sentit de «la teva fe t'ha guarit» o bé «la teva fe t'ha salvat completament». La guarició física és sols una part d'un restabliment més complet. Després d'haver estat guarit, Bartimeu «el seguia camí enllà».

Cal observar dues característiques que tenen relació amb la decisió d'esdevenir deixeble: la persistència de Bartimeu i la crida de Jesús. Bartimeu es troba sol, de manera que perquè Jesús s'hi fixi, li cal cridar amb obstinació: «Fill de David, Jesús, compadiu-vos de mi». Els crits acaben fent posar nerviosos els altres que miren de fer-lo callar, però el cec s'hi nega. Quan Jesús el sent i el fa cridar, l'home «llança la capa, s'aixeca d'una revolada, i va cap a Jesús». És un home desesperat, segurament humiliat

i rebutjat durant anys, que venç els esforços dels altres per mantenir-lo cec i captaire.

Jesús el crida. Notem que el verb apareix tres vegades en dues frases. Aquesta història sobre la manera d'esdevenir deixeble vincula la insistència i la tenacitat de Bartimeu amb la crida de Jesús, que fins i tot transforma la multitud, que ara passa a ser portadora de la invitació.

Bartimeu és un foraster, com la dona de les hemorràgies, que tocà el mantell de Jesús. Són persones empeses al marge de la societat, que prenen iniciatives i que reben de Jesús la mateixa resposta: «La teva fe t'ha salvat». Aquells qui no tenen cap poder passen a ocupar un lloc preminent en l'economia del Regne que Jesús inaugura.

Bartimeu presenta un contrast notable amb els deixebles: aquests al llarg del camí cap a Jerusalem han malentès les paraules de Jesús sobre el seu futur i sobre el sentit del seguiment. Mentre Jesús parla de portar la creu i de servir, ells discuteixen sobre quin d'ells serà el més gran. Si hi ha algun cec, són clarament ells.

La pregunta de Jesús és reveladora: «¿Què vols que et faci?». Cadascun de nosaltres és convidat a donar-hi una resposta.

JOAN FERRER

Tots Sants

1 lectura. Apocalipsi 7,2-4.9-14

Han rentat els seus vestits amb la sang de l'Anyell.

El fragment que avui proclamem forma un interludi entre l'obertura dels sis primers segells i el darrer. La primera part de la nostra perícope descriu el segellament –«haurem marcat al front els servents del nostre Déu»– dels qui han estat redimits d'Israel. Aquesta acció indica que han estat confirmats com a membres de la comunitat de l'Anyell, Jesucrist. El nombre de 144.000 és simbòlic: és el resultat de multiplicar 12 –les tribus d'Israel– per si mateix i per mil. És una quantitat molt gran, però es refereix sols a Israel.

La segona part de la visió és la descripció de la confirmació dels membres de la comunitat de l'Anyell que provenen de fora del judaisme: «De tota nacionalitat, de totes les races, i de tots els pobles i llengües». Aquests no tenen un número precís i geomètric com l'altre grup, sinó que la multitud és «tan gran

que ningú no l'hauria poguda comptar».

Anaven vestits de blanc, símbol de pureza i portaven palmes, senyal aquí de la victòria de l'Anyell i, a través d'ell, dels salvats. L'himne que canten és una lloança a Déu i a l'Anyell.

La precisió final del personatge de la cort de Déu explica que aquests que ara es troben davant la presència de Déu i l'Anyell sols hi han pogut arribar a través d'una gran lluita i sofriment. Tot fa pensar que són aquells qui han donat la vida per defensar la fe, els primers màrtirs de l'Església. Cal notar, però, que tot i que els seus sofriments són importants als ulls de Déu, la seva victòria no ha estat obtinguda per mitjà dels seus propis esforços sinó per la mort de Jesús i la seva resurrecció triomfant: «Han rentat els seus vestits amb la sang de l'Anyell».

2 lectura. 1 Joan 3,1-3

Déu ens reconeix com a fills seus, i ho som.

Aquest text ens ensenya coses sobre els fills de Déu. En primer lloc ens diu que es caracteritzen per l'amor que Déu els ha donat. Aquest amor s'ha de manifestar en amor mutu entre els fills de Déu, que han esdevingut germans. El punt de partença, però, és l'amor de Déu que ha constituït la comunitat. Hi ha un fil que uneix tots els creients, del passat i del present, coneguts i desco-

neguts, que és l'amor de Déu. Recordem que en el credo afirmem que creiem en la «comunió dels sants». Aquest amor demana –perquè l'amor sols es pot pagar amb amor– una resposta d'amor a Déu i als «sants» de tots els segles. Això és una força poderosa de suport i solidaritat.

Hi ha també un altre punt: l'amor és un motiu que connecta els creients,

uns amb els altres, i, alhora, els manté a part del món. La perspectiva no és de caràcter sectari, sinó d'un altre tipus molt diferent: en totes les èpoques, els qui adopten els valors i percepcions del món, no són capaços de reconèixer Déu ni els fills de Déu. La humanitat resta al marge de Déu per la seva pròpia ceguesa. Els creients també comparteixen el fet de ser objectes de l'hostilitat perenne del món vers l'evangeli.

El fragment acaba parlant del futur dels fills de Déu: tot i que, per l'amor de Déu ja som ara fills de Déu, el futur promet que ens portarà a una altra transformació, «serem semblants a ell», tot i que no sabem què significarà aquesta transformació. Tots els cristians hem compartit al llarg dels segles la convicció que la mort no serà la fi de la nostra vida dels uns amb els altres o amb Déu. El futur és alhora conegut i desconegut.

3lectura. Mateu 5,1-12a

Feliços els compassius: Déu els compadirà.

Les benaurances són una constatació de benedicció escatològica i són particularment apropiades per a la festa de Tots Sants.

Les podem llegir des de dues perspectives. Des dels receptors de les benediccions: ¿A qui pertany el Regne del cel? ¿Qui posseirà la terra? ¿Qui veurà Déu? Les respostes són sorprenents: els pobres en l'esperit, els humils, els nets de cor. Aquests candidats tan insòlits són els beneficiaris de l'atenció especial de Déu.

També les podem llegir des de perspectiva de les benediccions promeses: ¿què poden esperar els pobres en l'esperit? ¿I els humils o els nets de cor? De nou, en termes dels estàndards humans de recompensa, les respostes són sorprenents: són massa colossals. No sols són promeses orientades a una existència més enllà de la mort, sinó que tenen un profund impacte en la vida viscuda ara.

Agafem les dues darreres: els perseguits i calumniats perquè han portat una vida d'acord amb l'Evangeli, aquests rebran una gran recompensa i el Regne els pertany.

El dia de Tots Sants l'Església celebra la promesa que Déu no ha oblidat els pobres en l'esperit, els qui estan de dol, els humils, els qui passen fam i set, els compassius, els nets de cor, els constructors de pau ni els perseguits.

La darrera benaurança té una referència inesperada per als qui encara són vius. Aquests no són invitats a rebre una recompensa instantània sinó a ser confortats en una perspectiva escatològica. Davant la persecució i incomprensió, la promesa divina afecta el futur i comporta una promesa divina d'alegria. La celebració de la reivindicació que fa Déu dels sants, que van sofrir, comporta l'encoratjament per tots els qui lluiten contra les forces de l'opressió.

JOAN FERRER

Fidels Difunts

1 lectura. Lamentacions 3,17-26 No s'han extingit els favors del Senyor.

Les Lamentacions ens situen en el context de la gran tragèdia que fou la destrucció de Jerusalem de l'any 586, quan el poble de Judà va perdre la independència nacional, la ciutat fou devastada i el temple destruït. Els supervivents van ser en part deportats a Babilònia i altres van restar en un país desolat sota el pes de la dominació estrangera.

Els laments se situen en el cor d'unes persones que sofreixen físicament i espiritualment: «Ja no recordo la felicitat». La persona que pateix sembla que oblidí fins i tot el pacte amb Déu o el mateix Senyor. El sofrent experimenta la desgràcia com una prova de l'hostilitat de Déu i li sembla que «no pot confiar en el Senyor».

La resposta de la persona desolada és la que trobem tot seguit en el text que proclamem: la súplica, malgrat tot, al Senyor. Aquí es produeix un canvi fonamental. El qui prega pot rebre el do de reconèixer que «no s'han extingit els favors del Senyor, no s'han pas esgotat; la seva pietat és nova cada matí, la seva fidelitat és immensa». Després de la desesperació passada, la persona fidel s'adona que ha esdevingut hereu d'una realitat colossal: «La meua part és el Senyor, i per això espero en ell». El Senyor és la mateixa font de la vida; qui ha après a esperar-hi sap que malgrat les fosques nuvolades que poden enfosquir la vida el resultat final de l'experiència creient és «la salvació del Senyor».

2 lectura. Filipencs 3,20-21 Jesucrist, el Senyor, transformarà el nostre pobre cos.

Aquest fragment de la carta als Filipencs ofereix una imatge del poble de Déu que prové del temps de l'inici de l'Església i que té un abast enorme. Aquesta lectura ens permet formular-nos una pregunta cabdal: ¿què és el que fa que la comunitat cristiana sigui diferent del món que l'envolta?

Pau dóna als cristians de Filips una resposta contundent: les seguidores i els seguidors de Jesucrist, tot i que vivim a la terra, no hem de tenir el cor robat per les coses de la terra sinó que «tenim la nostra ciutadania al cel». La

imatgeria prové de la cosmovisió de l'Imperi de Roma: els ciutadans de la capital sovint anaven a viure o a treballar a llocs molt distants dins l'Imperi, però sempre mantenien els seus noms en els registres de la capital. La seva identitat venia donada per Roma.

L'Església conserva sempre una identitat que prové de fora de si mateixa: el cel; de manera que és capaç de viure d'una visió i d'una deu que no són terrenals. Això comportarà que el seu estil de vida sigui vist com a estrany i fins i tot com a ridícul. Per a algú l'Església

pot semblar pintoresca, el seu llenguatge obsolet i els seus somnis irreal. El seu sistema de valors apareix com a cosa aliena al nostre món.

Algú potser podrà pensar que parlar del «cel» farà que l'Església no visqui arrelada a la terra. Sigui com sigui, la nostra carta no assenjala el camí per fugir d'aquest món i de problemes que no tenen solució, sinó que ens recorda que l'esperança de l'Església sempre

roman en el Salvador, que vindrà del cel a la terra i que transformarà l'existència terrenal i la farà conforme a la glòria divina.

L'Església i les persones creients sempre hem de romandre arrelades a la terra, però hem de viure amb la convicció que posseir una identitat celestial –«perquè d'allà esperem un Salvador, Jesucrist»– ens fa ser llevat transformador del món

3lectura. Marc 15,33-39; 16,1-6

Busqueu Jesús de Natzaret, el crucificat. No hi és aquí.

L'evangeli de la festa de la commemoració de tots els fidels difunts ens situa en el cor de l'experiència creient: en la solitud i el silenci de Déu que Jesús experimentà en el Gòlgota el divendres de Passió i en la resposta definitiva de tota l'obra de Déu, que és el matí de Pasqua.

Aquest itinerari és la culminació de tota la trajectòria de fe: la fosca d'abans de l'alba de la creació apareix en ple migdia per anunciar que cal esperar l'esclat del matí de Pasqua, quan el sol de la creació definitiva il·luminarà aquelles dones que es convertiran en la imatge perfecta del veritable creient de tots els

temps: sols elles, que van seguir Jesús fins al peu de la creu, seran fidels fins al matí de Pasqua i podran escoltar la notícia definitiva de part de Déu: «No tingueu por. Busqueu Jesús de Natzaret, el crucificat. Ha ressuscitat, no hi és aquí.»

Aquest és el missatge que ha de ressonar en el cor de totes les persones fidels al llarg de totes les nostres vides perquè és el centre de la nostra fe: la resurrecció del Senyor Jesús, culminació de l'obra de Déu, és el fonament del sentit de les nostres vides i el destí de la nostra esperança.

JOAN FERRER

D. 31 de durant l'any / B

1 lectura: Deuteronomi 6,2-6

Escolta, Israel: Estima el Senyor, el teu Déu, amb tot el cor.

El llibre del Deuteronomi és una explicació homilètica de la Llei de caire teològic, en el qual el personatge principal és Moisès. Aquesta és la gran diferència amb el llibre de l'Èxode en què el protagonista que pronuncia els discursos és Déu mateix.

El text està ple de verbs en imperatiu: venera (v. 2), escolta (v. 3.4), mira (v. 3), estima (v. 5) i grava (v. 6) per indicar la importància del que s'anuncia. Es tracta d'una sèrie d'avertiments o consells que Moisès dona al poble per tal de conservar la fidelitat a l'aliança en la terra promesa.

L'autor del llibre a través de la figura de Moisès increpa el poble a mantenir-se fidel al seu Déu, el Senyor, i a allunyar-se dels falsos déus dels altres

pobles. Alhora, recorda que cal guardar els manaments i preceptes que Déu els ha fet conèixer, només així Israel serà feliç i arribarà al país «que regalima llet i mel» (v. 3) contraposant la fertilitat de Canaan a l'esterilitat del desert que els israelites pateixen.

El v. 4 és el xemà, la pregària que cada dia al matí i a la nit pronuncien els jueus per ratificar que l'Únic Déu és el Senyor i confirmar el seu monoteisme. Els v. 5-6 completen la pregària jueva amb l'amor que cal sentir pel Senyor, amb tot el cor, l'ànima i la força, expressió pròpia del deuteronomista (cf. 4,29; 10,12; 11,13; 26,16) que implica la profunditat i grandesa d'aquest amor. La ubicació final de la gravació al cor d'aquest manament significa que mai s'ha d'oblidar qui és el Senyor.

2 lectura: Hebreus 7,23-28

Jesús, que viu per sempre, no traspasa les funcions sacerdotals.

L'autor de la carta als Hebreus compara el sacerdoci dels que es cuidaven del temple de Jerusalem amb el sacerdoci definitiu de Jesús, que salva veritablement perquè intercedeix per tots els homes davant Déu (v. 23-25). La vella aliança ha estat substituïda per una altra millor que Jesús ha instituït en la seva pròpia persona i que fa accessible la salvació. La narració va presentant de forma antitètica allò que configurava el sacerdoci del temple en front del gran i definitiu sacerdot: Jesús.

Els últims tres versets del capítol 7 acaben amb una lloança en forma d'himne al sacerdoci de Jesús, que és l'únic que pot ajudar els homes a salvar-se, perquè precisament és l'únic que es va interessar pels pecadors, condició pròpia i intrínseca de tots els homes. Jesús és lloat amb una sèrie d'atributs celestials: «sant, innocent i sense taca» (v. 26) que es contraposen als dels sacerdots del temple. Ara, ja no són necessaris els sacrificis diaris perquè en oferir-se ell mateix ha esdevingut el sacrifici definitiu.

El text acaba encara amb una altra anàlisi, la Llei i el Fill de Déu, perquè Crist ha esdevingut la meta i plenitud de les

antigues prescripcions i manaments com diu l'apòstol Pau (cf. Rm 10,4).

3lectura: Marc 12,28b-34 Estima el Senyor el teu Déu. Estima els altres.

Aquest passatge pot considerar-se el colofó d'un reguitzell de textos polèmics sobre la concepció de la Llei a l'evangeli de Marc. L'interlocutor de Jesús és un escriba. Ara bé, mentre que els altres interlocutors fariseus, saduceus i escribes amb qui s'havia anat trobant Jesús des del començament de la narració evangèlica havien estat fermes oponents seus, aquest és presentat de forma positiva com un home d'autoritat religiosa i amb una gran actitud de servei. La voluntat de servir de l'escriba es percep en les seves ganes d'aprendre de Jesús, la seva obertura al nou missatge que ensenya Jesús i la seva humilitat en no oposar-hi, sinó d'identificar-lo amb la voluntat i el Regne de Déu. Sorprèn que als textos paral·lels de l'evangeli de Mateu (22,34-40) i de Lluc (10,25-28), l'escriba sigui un personatge hostil. També és oportú indicar que les similituds entre Mateu i Lluc són moltes més que les que trobem amb Marc. Segurament es tracta d'una harmonització posterior per part dels copistes o del coneixement comú dels evangelistes posteriors d'una versió diferent de la de Marc.

El text comença amb una pregunta important: «¿Quin és el primer de tots els manaments de la Llei?» (v. 28). La

resposta de Jesús s'inicia amb el xemà del Dt 6,4-9, que és el credo bàsic del judaisme. El Jesús de l'evangeli de Marc cita els dos primers versets de Dt 6,4-5 a Mc 12,30: «Estima el Senyor, el teu Déu, amb tot el cor, amb tota l'ànima, amb tot el pensament, amb totes les forces», que és el precepte d'estimar el Senyor sobre totes les coses. I després afegeix el segon manament: «Estima els altres com a tu mateix» a 12,31. El precepte d'estimar Déu va lligat íntimament al d'estimar els altres.

Jesús no diu res que els seus interlocutors no sabessin, perquè aquests manaments ja els trobem a Dt 6,4-5 i Lv 19,18. La novetat de la resposta de Jesús està en el fet d'afegir que aquesta estimació supera els sacrificis que es fan al temple (Mc 12,33), la qual cosa indica que Marc defensa que l'amor a Déu i als altres està per damunt de la Llei. L'evangelista està en sintonia amb l'apòstol Pau (Rm 13,9-10; Ga 5,14) que afirma el mateix. La resposta de Jesús pot considerar-se un epitome de tota la Llei. El pròisme és qualsevol persona que Jesús troba en el seu camí. L'amor als altres és una conseqüència de l'amor a Déu i aquest, al mateix temps, comporta la fe en l'Evangeli, que no és altre que Jesús mateix.

D. 32 de durant l'any / B

1 lectura. 1 Reis 17,10-16

No es buidarà el pot de farina ni s'abaixarà l'oli de la gerra.

Els llibres dels Reis contenen les narracions de les diverses activitats dels profetes Elies i Eliseu, que van viure en una època molt reculada de la història d'Israel, en el segle IX. Són uns personatges singulars dels quals no tenim escrits –que és la característica principal dels grans profetes de la Bíblia, que són homes que comuniquen una paraula de Déu que dóna sentit a la història d'un temps concret–; sinó que sols en sabem fets singulars i prodigiosos.

La història que proclamem en la litúrgia d'aquest diumenge té com a protagonista Elies, el campió del Déu d'Israel contra la corrupció política, moral i espiritual de la vida d'Israel. La funció del profeta consisteix aquí a rompre el cicle de violència, opressió i apostasia que va caracteritzar la vida del Regne del Nord des de la seva fundació.

En resposta a l'enorme mal realitzat per Acab, el rei d'Israel, el Senyor ha

enviat una secada. El profeta, perseguit pel rei, ha hagut de fugir i després de diverses peripècies, arriba a Sarepta, una ciutat fenícia. La dona viuda amb qui es troba no és una adoradora del Déu d'Israel. Notem que diu: «Per la vida del Senyor, el teu Déu». En aquest fragment hi aprenem una lliçó molt singular sobre l'amor universal de Déu, que va molt més enllà dels estrets confins dels dos regnes d'Israel i de Judà. I rebem també el testimoni de la bondat i de la compassió d'una persona no creient envers un home de Déu.

La dona dóna al profeta el menjar que li és demanat, tot i que ella ja no té cap més recurs per a subsistir amb el seu fill. El profeta davant la generositat extrema de la dona anuncia un fet prodigiós, que no és el resultat d'un poder màgic d'Elies sinó que el menjar miraculós és un do de Déu envers la dona que s'ha compadit del profeta del Senyor.

2 lectura. Hebreus 9,24-28

S'ofereix ell mateix una sola vegada com a víctima per abolir el pecat.

Aquesta lectura recapitula el contrast formulat una mica abans (Hebreus 9,11-14) entre el sacrifici de Crist i el del dia de l'Expiació. Aquí la carta als Hebreus focalitza un aspecte diferent del sacrifici. L'èmfasi del passatge es troba en l'acció de gran sacerdot –que entra davant la presència de Déu, més que no pas dins el santuari– i en la in-

terpretació escatològica del sacrifici de Crist, en contrast amb el sacrifici anual del dia de l'Expiació.

Crist «ha entrat al cel mateix, i s'ha presentat davant Déu per nosaltres». En el context de la Bíblia, la presència del Senyor sol causar terror, de manera que la funció intermediària de Crist és fona-

mental davant la presència del misteri absolut. Crist entra en aquest lloc santíssim «per nosaltres», per a satisfer les necessitats de la comunitat humana.

Crist s'ofereix en sacrifici una única vegada, i aquest sacrifici és l'adequat per a l'obtenció de la salvació, de manera que substitueix per sempre el solemne sacrifici anual prescrit pel Levític per a obtenir la gràcia del perdó una vegada cada any.

Aquest sacrifici s'ha produït en un moment decisiu del pla de Déu: «A la fi dels temps». La mort de Crist en creu assenyalava la fi del temple, la fi del sa-

cerdoci humà i la fi dels sacrificis, però, sobretot, significa el començament d'una nova època, perquè després de la mort de Crist comença l'època de la Parusia, que és un esdeveniment estretament vinculat amb la salvació: «Per salvar aquells qui esperen el moment de rebre'l». La salvació és molt més que l'eliminació dels efectes del pecat, ja que és l'associació dels creients amb Crist mateix. Ell, tot i que després de la seva mort sacrificial ha entrat a la presència de Déu, no es troba pas distant: els creients podem esperar en ell, en la confiança de tornar-lo a rebre.

3lectura. Marc 12,38-44

Ella, que ho necessitava per a viure, ha donat tot el que tenia.

El passatge que avui proclamem es troba a la fi del ministeri públic de Jesús, just abans de la predicció de la destrucció del temple i de la narració de la passió.

Jesús fa una crítica molt severa del comportament habitual dels escribes, que actuen de manera pretensiosa cercant el reconeixement públic –seient als millors llocs de les sinagogues i dels banquets– alhora que exploten la gent pobre. Aquesta denúncia de Jesús segueix l'actitud dels profetes (Isaïes 10,1-2; Zacaries 7,10). Aquestes pa-

raules tan severes de Jesús porten els oients del text a formular-nos preguntes sobre el nostre propi estil de vida, per saber si hi ha contradicció entre la nostra actitud religiosa i la nostra pràctica social. Podria ser que la figura de la viuda pobre fos també una crítica a les autoritats religioses del temple que, en lloc de tenir cura de les viudes, com mana la Llei, els prenen fins a la darrera moneda. El passatge evangèlic no sols lloa la generositat extrema, sinó que conté també una aguda crítica de tot profètic.

JOAN FERRER

D. 33 de durant l'any / B

1 lectura. Daniel 12,1-3

En aquell moment serà salvat el teu poble.

El llibre de Daniel situa el seu protagonista a Babilònia durant l'època de l'Imperi dels successors de Nabucodonosor, el conqueridor i destructor de Jerusalem i causant de la deportació del poble de Déu a Babilònia. En realitat, però, el llibre parla en clau de l'època de l'opressió dels reis hel·lenistes de Síria contra Jerusalem i de la persecució religiosa que acabà desencadenant la revolta dels Macabeus, del segle II abans de Crist.

En la segona part d'aquest llibre complex —és escrit en tres llengües: hebreu, arameu i grec— hi ha les visions en què Daniel veu a través d'imatges simbòliques la successió dels quatre «regnes» sota els quals s'ha desenvolupat la història recent del poble d'Israel.

En la complexa imatgeria apocalíptica del text que llegim avui es contempla el futur escatològic. Els elegits de Déu són aquells el nom dels quals es troba «inscrit en el llibre»; aquest llibre és el llibre de la vida de Déu (Èxode 32,32). Aquests, malgrat els sofriments, seran salvats. El món diví representat aquí per Miquel —«comandant dels exèrcits celestials»— fa irrupció en la història per portar a terme el seu pla. Ens trobem en un context singular: el de la lluita de les forces que obstaculitzen el pla de Déu i el Senyor, que salva el seu poble.

El text d'avui és molt singular perquè és probablement el primer text de l'Antic Testament en què es parla de la resurrecció dels morts: «Els justos resplendiran com la llum del firmament».

2 lectura. Hebreus 10,11-14.18

Jesucrist s'ha assegut per sempre a la dreta de Déu.

Aquest fragment de la carta als Hebreus porta a conclusió la discussió del sacerdoti de Crist. L'autor reflexiona sobre la base del Salm 110, que és citat explícitament: «Esperant que Déu faci dels seus enemics l'escambell dels seus peus».

Per contrast amb els sacerdots, que cada dia han d'oferir sacrificis al temple pel pecat, el sacrifici singular de Crist el capacita per seure a la dreta de Déu i deixar la seva obra acabada per

sempre. En el context de la nostra lectura d'avui l'autor d'Hebreus cita Jeremies 31,33-34, que permet interpretar l'obra de Crist a la llum de la promesa d'una nova aliança realitzada per Déu i del perdó dels pecats, que la creu de Crist ja ha realitzat per sempre: «Un cop Déu ha perdonat els pecats, ja no cal presentar cap més ofrena per obtenir-ne el perdó».

3lectura. Marc 13,24-32

Llavors veuran venir el Fill de l'home sobre els núvols amb gran poder.

L'evangeli d'avui és un fragment del complex capítol 13 de Marc, que sol ser anomenat l'«apocalipsi petit». Tot el capítol conté la profecia de Jesús sobre la destrucció del temple de Jerusalem i el retorn del Fill de l'home. El discurs parla dels signes d'una crisi molt greu.

El text d'avui té tres seccions diferents: la profecia sobre el retorn del Fill de l'home; la «lliçó» de la figuera; i un advertiment sobre la necessitat d'estar alerta.

El nostre text és ple d'al·lusions a diversos passatges profètics de la Bíblia: Isaïes, Joel i Daniel (citats directament) i Jeremies, Deuteronomi i Zacaries (al·lusions). El text usa imatges que són tradicionals de l'apocalíptica bíblica per descriure la crisi que es produirà quan el Fill de l'home retornarà. Així, per exemple, la imatge de l'enfosquiment del sol i de la lluna prové d'Isaïes 13,10, que descriu «el dia del Senyor». La mateixa profecia del Fill de l'home prové de Daniel 7,13 i és repetida en Marc 14,62, en l'escena del judici de Jesús davant del gran sacerdot.

Hi ha un detall que és molt important

que tinguem en compte: el retorn del Fill de l'home i les crisis associades amb aquest retorn no són pas esdeveniments subjectes al control o a la predicció dels humans. Els deixebles han d'estar en alerta constant per si es produeix aquest retorn, a fi de no ser agafats sense preparació. L'actitud d'alerta és necessària perquè hi ha falses alarmes propagades per xarlatans, que no en saben res, ni de l'abast de la crisi ni del temps en què es produirà. L'actitud de vetlla és necessària perquè sols Déu en sap el temps.

Aquest passatge és important en el context de l'evangeli, perquè és una mena de pròleg del relat nuclear de la passió del Senyor. Notem que la crucifixió de Jesús és una crida a estar atents, una crida en què els deixebles fracassen. Marc 13 serveix per a recordar a l'Església la necessitat de restar sempre vigilant, perquè sols Déu sap què és la crisi real i com es manifestarà. El poble de Déu espera perquè sap que el temps és a les mans de Déu i no a les seves. També sabem que Déu no ens deixarà sols ni sense esperança.

JOAN FERRER

Jesucrist, Rei de tot el Món / B

1 lectura. Daniel 7,13-14

Vaig veure venir enmig dels núvols del cel com un Fill d'home.

La reialesa de Crist és interpretada sobre la base del personatge misteriós que apareix en el llibre de Daniel i que és designat com el «Fill d'home».

El capítol 7 de Daniel comença la segona part del llibre, que es caracteritza per unes visions de caràcter apocalíptic, difícils d'interpretar. Després de l'aparició de quatre bèsties monstruoses que surten del mar –i que representen els quatre grans poders polítics estrangers que des de l'època de Nabucodonosor van afligir el poble de Déu– el profeta és testimoni d'un fet sorprenent que passa en el cel. Déu, assegut com a jutge judica la quarta bèstia, que és la més insolent. Es tracta del rei hel·lenístic de Síria Antíoc IV, que oprimia des del punt de vista religiós el poble d'Israel i perseguia els jueus que havien romàs fidels a la fe dels pares.

La lluita sols en aparença és política, perquè en realitat darrere els grans imperis hi ha una potència sobrehumana que combat el Déu de l'aliança: la interpretació de la història ha de ser, doncs, teològica, s'ha de llegir des de Déu. Els imperis passen i no n'hi ha cap que tingui estabilitat, però l'opressió del poble de Déu demana una intervenció del mateix Déu que trenqui la successió bestial de la història. Daniel constata que cal un Regne de Déu que substitueixi la sèrie dels imperis humans i que tingui com a exponent una persona verament humana, «un Fill d'home», que mostri clarament que Déu ha fet canviar les coses: «La seva sobirania és eterna, no passarà mai» perquè es troba sota la protecció de Déu.

2 lectura. Apocalipsi 1,5-8

Jesucrist és el testimoni fidel, el primer ressuscitat d'entre els morts.

Ens trobem davant la salutació, la doxologia i dues afirmacions de caràcter profètic d'una de les cartes que –juntament amb les visions– componen el llibre de l'Apocalipsi. El passatge ens diu coses sobre Déu i sobre Jesús. Déu és l'Alfa i l'Omega, «el qui és, el qui era i el qui ha de venir». De Jesús, ens diu que és «el testimoni fidel, el primer ressuscitat d'entre els morts, el sobirà dels reis de la terra». Jesús «ens estima i ens ha alliberat dels nostres pecats amb la

seva sang per fer de nosaltres una casa reial».

Els títols de Déu remetent a passatges bíblics com ara Èxode 3,14 i contenen al·lusions a fórmules conegudes en el món hel·lenístic, que s'aplicaven a les divinitats paganes.

El missatge, però, també ens diu coses sobre els creients. Si Jesús és «el testimoni fidel» això vol dir que l'Església i les persones creients hem de ser-ho

també en les nostres vides.

El passatge fa referència a la noció del retorn de Jesús: «ve sobre els núvols» ens porta a Daniel 7,13; «aquells que el van traspasar» ens porta a Zacaries 12,10. L'afirmació que «totes les famílies de la terra es lamentaran» reforça el motiu del judici darrer i alhora conté una poderosa ambigüitat: ¿tothom plorarà perquè reconeixeran la seva

participació culpable en la mort de Jesús o bé és una conseqüència de la seva pròpia pèrdua de vida i de poder?

Per a la comunitat cristiana, l'Apocalipsi ofereix un missatge de gran esperança, que deriva de la seva profunda confiança en Jesús, «el sobirà dels reis de la terra», que «amb la seva sang va fer de nosaltres una casa reial».

3lectura. Joan 18,33b-37

Jo sóc rei. La meva missió és la de ser un testimoni de la veritat.

La narració de Jesús davant Pilat té una rara finor. Les autoritats religioses s'han quedat a fora de l'edifici pagà del pretori a fi d'evitar la impuresa ritual, ja que la Pasqua era a prop: una subtil ironia joànica. Aquests caps religiosos ara mateix estan fent tot el que poden per eliminar l'agent de Déu en la creació, el Messies, el rei d'Israel.

Pilat aparenta mirar-s'ho tot des de fora en l'intent de fer-se passar per jutge de la situació: ell no és pas jueu! Però les persones que llegim amb atenció l'evangeli ens adonem que el jutge de veritat, aquell qui té el poder real, és el presoner, Jesús.

Jesús es proclama rei en el diàleg amb Pilat: «Jo sóc rei». Aquest títol esdevé cabdal en la història de la passió segons l'evangeli de Joan. De fet els soldats

portaran a terme una cerimònia de coronació de Jesús com a rei (aquí no hi ha cap esment de burla o de farsa) i després de la crucifixió Pilat insisteix que el títol posat al cim de la creu no es pot treure ni pot ser modificat.

Quan Jesús diu que «la meva reialesa no és cosa d'aquest món» no està pas dient que ell o els seus seguidors no tinguin cap paper en els afers d'aquest món, en la lluita per la justícia i per la pau. La seva afirmació ens diu que el regnat de Jesús es distingeix clarament de les formes de poder de la majoria de les institucions del món: domini, violència, explotació econòmica i armes per a mantenir el poder. El poder de Jesús, evidentment, prové d'una altra força. La seva presència és testimoni d'una veritat que pot ser escoltada i que dona vida.

JOAN FERRER